

Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 Reykjavík

03. nóvember 2017
UST201709-123/R.K.
10.05.08

Efni: Mat á umhverfisáhrifum - Virkjun - Hverfisfljót

Mat á umhverfisáhrifum virkjunar í Hverfisfljóti við Hnútu, Skaftárhreppi. Umhverfisþættir eru jarðminjar, vatnafar, gróður, fuglar, vatnalíf, landnotkun, vernd, landslag og ásýnd. Umsögn

Vísað er til bréfs Skipulagsstofnunar dags. 14. september sl. Þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um áhrif virkjunar í Hverfisfljóti við Hnútu á ofangreinda umhverfisþætti.

Frankvæmdarlýsing

Frankvæmdir virkjunar í Hverfisfljóti við Hnútu hafa langan aðdraganda, allt frá fyrstu áformum árið 2006. Áætluð stærðargráða virkjunar hefur breyst frá 2,5 MW til 15 MW á meðan aðalskipulagsáætlun Skaftárhrepps 2010-2022 gerir ráð fyrir allt að 40 MW virkjun á svæðinu (Hnútuvirkjun) líkt og kemur fram í skýrslu. Samkvæmt frummatsskýrslu framkvæmdar er nú um að ræða allt að 9,3 MW rennslisvirkjun sem felur í sér gerð stíflu og inntaksmannvirkis, lagningu þrýstípu og slóðar að stöðvarhúsi, byggingu stöðvarhúss og gerð frárennslisskurðar frá stöðvarhúsi út í Hverfisfljót. Einnig er gert ráð fyrir uppbyggingu aðkomuvegar að heimreið Dalshöfða frá stöðvarhúsi, 7 km að lengd og brúar yfir Hverfisfljót suðvestur af Dalshöfða. Tilgangur framkvæmdar er að auka orkuöryggi svæðisins með því að framleiða raforku til sölu á almennan markað. Raforkan verður leidd inn á 30 kV jarðstreng, sem liggur um 30 km leið til tengingar við dreifikerfið, í tengivirki Landsnets.

Umhverfisstofnun gerir eftirfarandi athugasemdir við frummatsskýrsluna.

Efnistaka

Í frummatsskýrslu kemur fram að magn efnis til mannvirkjagerðar er að mestu steypuefni í stöðvarhúsi, stíflu, yfirfall og inntak ásamt malarfyllingu í slóðir, og að efnistaka verði úr opnum steypuefnisnámmum á svæðinu. Þær námur eru við Sléttu, suður af Dalshöfða, og í Vík í Mýrdal. Ekki er skýrt tekið fram hver heildarþörf á steypuefni mannvirkjagerðar og vegslóða er metin vera en gera má ráð fyrir um 50.000 m³ verði teknir alls úr fimm efnistökusvæðum, þ.e. 10.000 m³ á hverjum efnistökuastað (sjá mynd 3.10 bls 23) samkvæmt framkvæmdarlýsingu. Einnig er þörf á lagnarsandi sem kemur næst þrýstípu undir aðra fyllingu líkt og kom fram við upprunalega kynningu framkvæmda árið 2006. Tekið er fram í skýrslu að þörf á því efni sé um 9.000 m³ og er það sótt í námu á landi Skeljahlíðar. Efnistaka fyrir vegslóða frá Dalshöfða að stöðvarhúsi, verður sótt í sandorpna hluta hraunsins og úr aurum Hverfisfljóts og er áætluð efnisþörf um 45.000 m³. Umhverfisstofnun vekur athygli á því að í kynningu framkvæmda 2006 var áætluð efnistaka í vegslóðann 15.000 m³ og hefur því aukist talsvert þó um sé að ræða sama vegslóða. Er það mat Umhverfisstofnunar að fjalla þurfi betur um breytingar sem hafa orðið á metinni þörf efnismagns

framkvæmda í matsskýrslu. Stofnunin telur að standa eigi þannig að efnistöku að hún raski hrauninu eins lítið og unnt er og á því að sækja meira efni úr aurum Hverfisfljóts en úr hrauninu líkt og áður hefur komið fram, sbr. fund Umhverfisstofnunar og landeiganda 27. nóvember 2006 (sjá umsögn Umhverfisstofnunar frá 5. desember 2006). Jafnframt telur stofnunin að vanda verði til frágangs við efnistökusvæði til að lágmarka neikvæð umhverfisáhrif á svæðið. Umhverfisstofnun ítrekar athugasemd sína frá 2006 um að enn liggi ekki fyrir upplýsingar um mat á hversu mikla efnistöku sandorpna hraunið þolir. Efnistaka þar fæli að öllum líkindum í sér rask á Skaftáreldahrauni og telur stofnunin að fara ætti að efnistöku á þann hátt sem lágmarkar það. Þá telur Umhverfisstofnun rétt að viðeigandi gróður til uppgræðslu raskaðra svæða ætti að vera í formi staðargróðurs svo ásýnd yfirborðs haldist sem best. Varðandi frágang efnistökusvæða bendir Umhverfisstofnun á heimasíðuna www.namur.is, þar sem undir „Efnisvinnsla og frágangur á námum“ má finna gagnlegar upplýsingar um efnistöku, frágang efnistökusvæða og uppgræðslu.

Umhverfisstofnun ítrekar fyrri ábendingu sína um gerð áætlunar um efnistöku, þar sem m.a. er gerð grein fyrir magni og gerð efnis, vinnslutíma og frágangi á efnistökusvæðum, sbr. 13. gr. skipulagslaga nr. 123/2010, áður en framkvæmdarleyfi er veitt.

Umhverfisstofnun telur að áhrif efnistöku framkvæmda á umhverfið verði nokkuð til talsvert neikvæð og fer vægi neikvæðra áhrifa eftir magni og framkvæmdarháttum efnistöku.

Landslag, ásýnd mannvirkja og upplifun náttúru

Líkt og kemur fram í frummatsskýrslu mun framkvæmdin valda raski á áður óröskuðu svæði og sérstæðum jarðminjum. Ætla má að verndargildi sé svæðisins sé mikið á grundvelli ákvæðis óbyggðra víðerna í 46. gr. laga 60/2013 um náttúruvernd og 61. gr. sömu laga um sérstaka vernd tiltekinn jarðminja. Lítil ummerki manna eru á svæðinu, landnýting lítil sem engin, og innan áhrifasvæðis eru fossar og eldhraun. Sjá nánar flokkað um vernd í næsta kafla umsagnar.

Fyrirhuguð framkvæmd fer að hluta til inn á svæði sem lítið er á sem óbyggð víðerni, út frá korti Umhverfisstofnunar um *ósnortin víðerni* frá 2009. og samkvæmt lögum nr 60/2013 um náttúruvernd og ber að standa vörð um þau svæði sbr. 46. gr. þeirra líkt og kemur fram í frummatsskýrslu. Virkjunarframkvæmdir á þessu svæði munu ganga á verndargildi víðernis svæðisins og ásýnd að mati Umhverfisstofnunar. Gera má ráð fyrir að náttúruupplifun breytist töluvert við rof á samfelldu víðerni. Stofnunin telur að þannig muni virkjunarmannvirki, líkt og mannvirki og önnur tæknileg ummerki, svo sem raflínur, orkuver, miðlunarlón og uppbyggðir vegir líkt og kveður á í náttúruverndarlögum, valda meiri truflun á náttúruupplifun en ummerki mannsins sem fyrir eru svo sem vegslóði, kindastígur og afréttargirðing. Þá vekur Umhverfisstofnun athygli á Landsskipulagsstefnu 2015-2026 gr. 1.4 þar sem fjallað er um verndun víðerna við sjálfbæra nýtingu orkulinda.

Umhverfisstofnun telur að huga þurfi að hönnun mannvirkja og efnisvali svo þau falli sem best að umhverfi til að lágmarka áhrif á ásýnd og landslag ef til framkvæmda kemur. Ekki er gerð fullnægjandi grein fyrir mótvægisáðgerðum í frummatsskýrslu kafla 6.7 um ásýnd að mati stofnunarinnar. Telur Umhverfisstofnun að ef ekki verður staðið að mannvirkjagerð eins og best verður á kosið, þ.e. tekið tillit til umhverfis við hönnun húsa, legu þeirra og efnisval, eykur það verulega neikvæð áhrif á ásýnd svæðis.

Umhverfisstofnun bendir á að framkvæmdir brúar yfir Hverfisfljót á að flokka undir þau mannvirki sem fylgja framkvæmdum og munu hafa umhverfisáhrif í för með sér, þá aðallega áhrifa á upplifun af náttúru, ásýnd og landslag svæðis. Það er mat stofnunarinnar að slík brú geti haft áhrif á fyrrnefnda þætti sem vert er að meta en slíkt mat er ekki tekið til greina í frummatsskýrslu.

Umhverfisstofnun telur áformum um vönduð vinnubrögð við frágang eftir framkvæmdir og samráð við Landgræðslu ríkisins um uppgræðslu jákvæð. Minnir stofnunin á not á staðargróðri

sem vænlegasta kost, sérstaklega við uppgræðslu á skurði niðurgrafinnar þrýstipípu svo sú gróna rönd sem eftir standi (sjá bls 24) sé í samræmi við umhverfið í kring. Umhverfisstofnun telur að vönduð vinnubrögð í frágangi teljast ekki til sérstakra mótvægisáðgerða í sjálfu sér. Frágangur yfirborðs skurða, með því að halda gróðurtorfum til haga og nýta við frágang svæðisins, eru vinnubrögð sem Umhverfisstofnun telur rétt að gera kröfu um þegar tekin er afstaða til leyfis fyrir virkjun í Hverfisfljóti við Hnútu.

Umhverfisstofnun telur framkvæmdir virkjunar hafa verulega neikvæð áhrif á verndargildi svæðisins í formi skerðingar á óbyggðum viðernum og ásýnd svæðis.

Jarðmyndanir, jarðminjar og sérstök vernd

Fram kemur í frummatsskýrslu að framkvæmdin mun hafa áhrif á jarðminjar sem njóta sérstakrar verndar líkt og eldhraun og fossa. Skaftáreldahraun og Lambhagafossar njóta sérsaka vernd skv. 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd þar sem segir að forðast beri að raska þeim nema brýn nauðsyn beri til. Stofnunin ítrekar afstöðu sína sem list er í umsögn fyrirhugaðrar 2,5 MW virkjunar í Hverfisfljóti frá 24. apríl 2007 þar sem lágu fyrir sömu áætlanir um lagningu 7 km nýs vegar um Skaftáreldahraun.

Umhverfisstofnun telur ekki rétt að draga úr ætluðum áhrifum á eldhraun með því að vísa til þess að áhrif á heimsvísu séu óveruleg (sjá bls 41-42). Áhrif framkvæmda skulu metin á það svæði þar sem þeirra gætir hverju sinni. Ef slíkt er ekki gert, t.a.m. með víkkun svæðis sem litið er til, er hætt á að umhverfisáhrif framkvæmda verði stórlega vanmetin að mati stofnunarinnar.

Í frummatsskýrslu í kafla 6.1 um mat á umhverfisáhrifum jarðmyndana kemur fram að framkvæmdir verða m.a. í sandorpna hluta Brunnárhrauns og grónum hluta Núpahrauns sem hafi minna verndargildi en ella samkvæmt athugasemd í frumvarpi náttúruverndarlaga. Þar segir: „*Eldhraun sem er að öllu leyti sandorpið eða hulið jarðvegi og gróðri og ekki er lengur hægt að greina hvor um hraun sé að ræða hefur að öllu jöfnu tapað þeim einkennum sem mynda verndargildi þess [...] og nýtur það því ekki sérstakrar verndar samkvæmt greininni*“. Umhverfisstofnun telur að aðstæður, eins og þeim er lýst í frummatsskýrslu (sjá myndir 3.1, 3.4-3.8, 3.11, 6.2, 6.11 og 6.12), samræmist ekki þeirri lýsingu sem fjallað er um í athugasemd frumvarps af eftirfarandi ástæðum: Í fyrsta lagi er ekki lýst með fullnægjandi hætti hversu stór hluti hraunsins sem raskast er sandorpinn, hvort það sé að öllu leiti. Í öðru lagi þá er sá hluti Núpahrauns, eins og því er lýst í frummatsskýrslu, sem metin er hulin gróðri í raun að mestu hulin hraungambra (grámosa) og því er jarðvegsmýndun takmörkuð og gróðurhula ekki í samræmi við lýsingu í athugasemdum frumvarpsins. Auk þess veldur mosinn því ekki að hraunið tapi þeim einkennum sem mynda verndargildi þess að mati Umhverfisstofnunar þar sem hraungambri er einn algengasti mosinn í íslenskum hraunum og því einkennandi hluti hraunbreiða á Íslandi. Þar með telur Umhverfisstofnun að í tilfalli Brunahrauns og Núpahrauns sé vel hægt að greina að um hraun sé að ræða og halda þau þar með verndargildi sínu sbr. 61. gr. laga um sérstaka vernd tiltekinna vistkerfa og jarðminja. Umhverfisstofnun telur að framkvæmdaraðili þurfi að greina skýrar frá ástandi hraunanna og brýnni nauðsyn framkvæmda til að réttlæta rask á ofangreindum þáttum og skerðingu þeirra samkvæmt lögum um verndargildi þessara jarðminja. Í lögum segir að forðast beri að raska jarðminjum sem njóta sérstakrar verndar nema brýn nauðsyn beri til. Að mati Umhverfisstofnunar verða áhrif virkjunar í Hverfisfljóti verulega neikvæð á Skaftáreldahraun með skerðingu á 0,06 km² hraunsins líkt og kemur fram í frummatsskýrslu. Umhverfisstofnun bendir þó á að skv. lokamgr. 61. gr. laga um náttúruvernd skal Náttúrufræðistofnun Íslands halda skrár yfir náttúrufrýrbæri sem talin eru upp í 1. og 2. mgr. ákvæðisins önnur en birkiskóga. Ef mat Náttúrufræðistofnunar m.t.t. stærðar eldhrauns liggur fyrir er unnt að leggja mat á raks jarðminja með markvissari hætti.

Umhverfisstofnun tekur undir ábendingu Náttúrustofu Austurlands um að fyrirhugaðar virkjanaframkvæmdir í Hverfisfljóti við Hnútu eru í nálægð við Skaftafell sem er hluti af Vatnajökulsþjóðgarði til norðurs (sjá viðauka 1 bls 14 og viðauka 2 bls 6) og miðhálandislínu samkvæmt landsskipulagi. Umhverfisstofnun bendir á skv. 54. grein náttúruverndarlaga um

starfsemi og framkvæmdir utan friðlýstra svæða, skal taka mið af þeim áhrifum sem slíkar framkvæmdir hafa á verndargildi slíkra svæða, við leyfisveitingu.

Fram kemur í frummatsskýrslu að áhrif virkjunar í Hverfisfljóti muni hafa neikvæð áhrif á rennsli Lambhagafossa sem falla einnig undir sérstaka vernd skv. 61. gr. laganna. Nánar verður fjallað um þá hér að neðan í kafla um vatnafar.

Vatnafar og vatnalíf

Fram kemur í frummatsskýrslu að virkjun Hverfisfljóts mun skerða rennsli Lambhagafossa í flestum mánuðum ársins og að sú skerðing verði sýnileg á veturna við minnsta rennsli árinna. Þá kemur fram að áætlað virkjað rennsli sé allt að 9,5 m³/s og að í rúmlega 5 mánuði á ári er meðalrennsli Hverfisfljóts ofan Lambhagafossa undir 15 m³/s. Er það mat Umhverfisstofnunar að skerðing vatnafars, um allt að 63% yfir drjúgan part ársins, sé mikil og að áhrif á vatnalíf hafi ekki verið rannsakað með fullnægjandi hætti. Samkvæmt mynd 6.6 fer virkjað rennsli yfir meðalrennsli í mars og apríl mánuðum. Ennfremur er tekið fram í skýrslu að þegar rennsli Hverfisfljóts er undir 9,5 m³/s þá fari allt rennsli í virkjunina (sjá bls 45) og þornar því farvegur árinna. Telur Umhverfisstofnun að í matskýrslu ætti að fjalla nánar um umhverfisáhrif þess að áhrifakafli Hverfisfljóts, rúmlega 2 km langur árfarvegur á milli inntaks og frárennslis, þorni part úr ári. Þá er aðallega bent á áhrif á jarðveg og fok, ásýnd árinna, aurburðar og vatnalífs.

Umhverfisstofnun minnir á lög um stjórn vatnamála nr. 36/2011 sem breytir lagaumhverfi nýrra virkjana. Sérstaklega er minnt á ákvæði 13. gr. laganna um manngerð og mikið breytt vatnshlot og 18. gr. laganna sem tiltaka að Umhverfisstofnun sé heimilt að leyfa breytingu á vatnshloti sem hefur í för með sér að umhverfismarkmiðum verði ekki náð nema að uppfylltum nánar tilteknum skilyrðum. Vöktunaráætlun virkjunarinnar þarf einnig að taka mið af þessum nýju kröfum.

Þá vekur Umhverfisstofnun athygli á niðurstöðum frummatsskýrslu að virkjunin mun ekki hafa áhrif á vatnalíf þar sem ekki sé fiskur í ánni. Þó svo fiskar séu oft notaðir sem vísar á vatnalíf þá bendir stofnunin á að annars konar lífríki má finna í aurmiklum jökulám líkt og Hverfisfljóti. Umhverfisstofnun telur að ef meta á umhverfisáhrif virkjunar á lífríki Hverfisfljóts þá er mikilvægt að vita hvaða lífríki er til staðar svo meta megi áhrif rennslisskerðingar og þurrkunar farvegs á vatnalífið. Líklegast er um að ræða botndýralíf líkt og rykmý sem hægt væri að athuga með botnsýnatöku úr bökkum og lignum stöðum árinna líkt og sjá má á myndum 6.3 og 6.4. Áform voru um að framkvæma greiningu á botndýralífi í matsáætlun en var hætt við vegna fiskleysis árinna. Stofnunin telur að skerðing á svifaurframburði sé einnig vert að kanna. Tekið er fram í frummatsskýrslu og í viðauka 3, fiskileit á svæðinu eftir Jóhannes Sturlaugsson frá árinu 2008, að aurburður árinna sé sérstaklega mikill. Í lokaskýrslu verkefnahóps 3. áfanga rammaáætlunar kemur fram að: „Þegar stórum jökulám er raskað má almennt gera ráð fyrir breytingum á vatnafari og framburði á stórum svæðum. Hvort tveggja er mikilvægt fyrir byggingu búsvæða og næringarstig.“ (bls 213). Í ljósi þess telur Umhverfisstofnun vert að athuga nánar hver áhrif virkjunar verði á takmörkun framburðar aurs og sets árinna neðan virkjunar og lýsa nánar aðferðum við að koma aurnum aftur í ána.

Umhverfisstofnun telur þar með að áhrif virkjunar á vatnafar Hverfisár, þ.m.t. á Lambhagafossa og skerðingu rennslis á áhrifakafli árinna á lífríki, verði talsvert neikvæð, líkt og mat frummatsskýrslu, en bendir á að vert er að rannsaka nánar áhrif á það síðarnefnda.

Gróður

Fram kemur í skýrslu að „afar lítill hluti af bökkum fljótsins sem verður fyrir áhrifum“ (bls 45 og 46) en stofnunin telur að tilgreina ætti skýrar í m² hversu stórt svæði bakkagróðurs verður fyrir áhrifum virkjunar. Tekið er fram í frummatsskýrslu að bakkagróður sem kann að tapast verði aðallega mosagróður. Framkvæmdaraðilum ber því að hafa 62. gr. laga nr. 60/2013 hugfasta og haga framkvæmdum á þann hátt að röskun á bökkum og bakkagróðri sé í lágmarki ef til framkvæmda kemur.

Umhverfisstofnun vekur athygli á því að ekki var fjallað sérstaklega um þær fjórar vistgerðir sem flokkast með hátt til mjög hátt verndargildi sem fundust innan framkvæmdasvæðis nema við upptalningu í myndskýringu við mynd 6.9. Þær eru língresis- og vingulsvist, grasmóavist og hengistararflóavist með hátt verndargildi og starungsmýravist með mjög hátt verndargildi samkvæmt vistgerðaflokkun Náttúrufræðistofnunar Íslands (2016). Telur Umhverfisstofnun að fjalla ætti nánar í frummatsskýrslu um hvar á framkvæmdarsvæði þessarar vistgerðir finnast og fyrir hvaða áhrifum þær verða við framkvæmdar- og rekstrartíma virkjunar. Þá getur það talist villandi að taka fram að verndargildi vistgerða sé lágt til miðlungs (sjá bls 57), en þá aðeins þeirra sem taldar eru verða fyrir ‚mestu raski‘ (sjá töflu 6.2 á bls 53). Óljóst er hvað skýrsluhöfundar eiga við með þeirri skilgreiningu þar sem Umhverfisstofnun telur að þær vistgerðir sem eru innan framkvæmdasvæðis fyrirhugaðrar virkjunar geti orðið fyrir raski og ættu því allar að vera flokkaðar sem slíkar. Ef umhverfismatið er að þessar vistir með herra verndargildi verði ekki fyrir áhrifum telur stofnunin að greina þurfi betur frá því en er gert í frummatsskýrslu.

Umhverfisstofnun telur að verklag gróðurathugunar fyrir umhverfismat vera ábótavant þar sem það er 10 ára gamalt og var aðeins framkvæmt einu sinni í lok sumars og því erfitt að greina gróður sem blómstrar snemma líkt og frummatsskýrsla tekur fram. Þá vekur stofnunin athygli á að ekki hafi verið framkvæmd nein athugun á gróðri á því svæði sem bættist við eftir breytingar á virkjunartilhögun þar sem inntak var fært ofar í ána nær Hnjúki (sjá mynd 1.2). Þar er um að ræða talsvert landsvæði sem Umhverfisstofnun telur rétt að leggja mat á áður en lengra er haldið í undirbúningi framkvæmda við Hverfisfljót.

Umhverfisstofnun ítrekar mikilvægi frágangs svæðis þar sem gróðurhula raskast. Stofnunin tekur undir þau áform að notast við staðargróður þar sem grætt verður í sár í jarðvegi svo yfirborð komist í jafnt horf eftir framkvæmd. Þá eru framkvæmdaraðilar hvattir til að halda svarðlagi til haga fyrir frágang á þeim svæðum þar sem það hægt er. Ef illa er staðið að frágangi og uppgræðslu raskaðs svæðis eykur það neikvæð áhrif virkjunar á gróður svæðisins til muna.

Umhverfisstofnun telur þar með að áhrif virkjunar á gróður verði nokkuð til talsvert neikvæð en það mun fara eftir uppgræðslu sem hluti af frágangi framkvæmda og vernd vistgerða með hátt og mjög hátt verndargildi, sem og viðbættu mati á áhrif framkvæmda á heildargróðurþekju svæðis sem spannar viðbót núverandi áætlaðar virkjunar.

Fuglalíf

Bent er á að síðustu athuganir á fuglalífi svæðisins eru 9-10 ára gamlar eða fá 2007 og 2008 og því möguleiki á að breyting hafi orðið á þessum árum að mati Umhverfisstofnunar.

Þá vekur stofnunin athygli á því að talsverður hluti heimilda Náttúrustofu Austurlands 2007 og 2008 um fuglalíf, gróður og landslag svæðisins, fengust með munnlegum heimildum frá ábúendum Dalshöfða, þeim Ragnari Jónssyni og Ásdísi E. Sigurjónsdóttur (sjá viðauka 1 bls 15, viðauka 2 bls 8), sem einnig eru framkvæmdaraðilar fyrirhugaðrar virkjunar. Hér er bent á mögulegan hagsmunarárekstur, þ.e. að upplýsingar um ástand umhverfisþátta á svæðinu, við mat á umhverfisáhrifum virkjunar á gróður og fuglalíf, sé sótt að einhverju leiti til þeirra sem sækjast eftir leyfi til virkjunar í Hverfisfljóti. Hér er sérstaklega bent á staðhæfingu um sílamávsvarp sem gæti orðið fyrir talsverðu raski við framkvæmdir við veg og brúarstæði. Fram kemur í fummtasskýrslu að sílamávsvarp við Hverfisfljót við Dalshöfða setji sérstakan svip á fuglalífið á svæðisvísu. En þó er niðurstaðan sú að þar sem sílamávsvarp er ‚nær horfið‘ (bls 58) þá sé ekki ástæða til að færa veg og brú. Þá telur Umhverfisstofnun það athyglisvert að fram komi á bls 11 í viðauka 1 að upplýsingarnar um þessa fækkun sílamáva sé komin frá framkvæmdaraðila fyrirhugaðrar virkjunar. Auk þess bendir stofnunin á að í úttekt Náttúrustofu Austurlands kemur fram að sílamávur hefur staðfest varp á áhrifasvæði virkjunar Hverfisfljóts við Hnútu og að líkleg áhrif framkvæmda séu mikil (sjá bls 59 og töflu 1 bls 5 í viðauka 2). Telur Umhverfisstofnun að fuglar á valista sem eru á áhrifasvæði framkvæmda geta orðið fyrir nokkuð neikvæðum áhrifum af virkjunarframkvæmdum, þ.e. hrafn, straumönd og fálki. Vegna framangreindra þátta er það

mat Umhverfisstofnunar að fjalla ætti nánar um áhrif framkvæmda á sílamáva og að sú athugun þurfi að vera framkvæmd af hlutlausum fagaðila.

Umhverfisstofnunar telur að áhrif virkjunar á varp sílamáva verði talsvert neikvætt, áhrif á hrafn, straumönd og fálka á válista verði nokkuð neikvæð en á annað fuglalíf óveruleg.

Annað

Umhverfisstofnun bendir á að mikilvægt er að allar myndir af framkvæmdum séu skýrar, sérstaklega þegar verið er að sýna mismunandi framkvæmdarmöguleika t.d. aðkomuvega eða legu stöðvarhúss. Þá vantar að merkja valkosti a og b á mynd 4.1 og mynd 4.2 sem er einnig óskýr hvað varðar merkingar. Sama má segja um óskýrleika merkinga myndar 6.8, þar sem upplausn á mynd 6.7 er mun betri.

Niðurstaða

Umhverfisstofnun hefur farið yfir þá umhverfisþætti sem eru til skoðunar. Það sem vegur þyngst m.t.t. umhverfisáhrifa virkjunar í Hverfisfljóti er skerðing á óbyggðu víðerni og þar með neikvæð áhrif á ásýnd og landslag svæðis og neikvæð áhrif á verndaðar jarðminjar eldhrauna og fossa m.t.t. áhrifa efnistöku, framkvæmdasvæðis og breytingar á vatnafari árinna.

Umhverfisstofnun telur áhrif virkjunar í Hverfisfljóti við Hnútu, samkvæmt lýsingu í frummatsskýrslu, á umhverfisþætti vera eftirfarandi í samræmi við vægiseinkunn áhrifa;

Landslag og ásýnd að áhrif verði talsvert til verulega neikvæð. Að mati stofnunarinnar eru mótvægisáðgerðir í formi útlitshönnunar virkjunar, staðsetningu mannvirkja, nauðsynlegar til að draga úr þessum áhrifum komi til framkvæmda.

Jarðmyndanir og sérstaka vernd að áhrif verði verulega neikvæð á eldhraun og talsvert neikvæð á Lambhagafossa.

Vatnafar og vatnalíf að áhrif verði talsvert neikvæð.

Gróður þá telur stofnunin að áhrifin verði nokkuð til talsvert neikvæð.

Fuglalíf að áhrif verði mögulega talsvert neikvæð fyrir sílamáv og nokkuð neikvæð fyrir hrafn, straumönd og fálka en áhrif á annað fuglalíf verði óveruleg.

Umhverfisstofnun telur þörf vera á vöktun áhrifa á framkvæmdartíma og eftir gangsetningu, ef til framkvæmda kemur, og metur áform um slíkt í frummatsskýrslu jákvæð.

Út frá þeim upplýsingum sem koma fram í frummatsskýrslu, með vísan til þess sem að framan segir, telur Umhverfisstofnun líklegt að umrædd framkvæmd hafi veruleg umhverfisáhrif í för með sér á landi sem hefur lítið sem ekkert verið raskað áður. Tekið er fram að stofnunin telur vera þörf á nánari upplýsingum ýmissa þátta við útgáfu heildarmats umhverfisáhrifa. Það eru þættir líkt og magn efnistöku úr eldhrauni, hlutfall sandorpins hrauns af heildar hraunbreiðu, áhrif á vatnalíf annarra en fiska, gróðurlíf á viðbættum hluta virkjunarsvæðis frá athugunum 2008 og ásýnd mannvirkja hvað varðar hönnun og efnisval.

Beðist er velvirðingar á því hversu dregist hefur að svara þessu erindi.

Rákel Kristjánsdóttir
Sérfræðingur

Virðingarfyllst

Agnar Bragi Bragason
Teymisstjóri